

Reactie Pensioenfonds Zorg en Welzijn

op Voorontwerp van Wet versterking bestuur pensioenfonds

Pensioenfonds Zorg en Welzijn (PFZW) dankt het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid voor de mogelijkheid inhoudelijk te reageren op het Voorontwerp van Wet versterking bestuur pensioenfonds. PFZW onderschrijft het doel van het kabinet om de governance in algemene zin te versterken en medezeggenschap en intern toezicht kritisch te bezien. Ook de doelstelling om taken en organen te stroomlijnen wordt door PFZW omarmt. PFZW is een voorstander van de door het kabinet gekozen integrale aanpak boven de insteek van het wetsvoorstel Koser Kaya – Blok. PFZW maakt graag van de mogelijkheid gebruik om zijn zienswijze op dit Voorontwerp nader toe te lichten.

PFZW verwelkomt mogelijkheid eigen keuze bestuursmodel

Veel bedrijfstakpensioenfonds (bpf'en), waaronder ook PFZW, hebben gekozen voor het paritaire bestuursmodel. PFZW verwelkomt daarom de mogelijkheid die het kabinet biedt om het paritaire bestuursmodel te handhaven en verder te stroomlijnen. Daarnaast introduceert het kabinet twee nieuwe modellen: extern bestuur en gemengd bestuur ('one tier board'). Ook die mogelijkheid waardeert PFZW. Dit past bij de diversiteit onder pensioenfonds.

Keuzerecht pensioengerechtigden

PFZW onderkent de maatschappelijke ontwikkeling waarbij het aantal gepensioneerden naar verhouding groeit. Gepensioneerden wensen een stem. Zij willen gehoord worden, nadrukkelijk zelf meepraten en meebeslissen. Hun belangen adequaat vertegenwoordigd zien. Het is vanzelfsprekend dit ook te bezien in het licht van (mede)zeggenschap in pensioenfonds.

PFZW is een voorstander van een keuzerecht voor gepensioneerden. PFZW kent al enkele jaren een tripartite samengestelde Pensioenraad, waarin ook gepensioneerden zitting hebben. PFZW zet echter vraagtekens bij de wijze waarop het keuzerecht voor gepensioneerden in dit Voorontwerp is ingericht.

PFZW is van mening dat keuzerecht inhoudt dat een keuze wordt gemaakt voor hetzij bestuursdeelname hetzij zitting in de deelnemersraad. Dat strookt ook met de stelling die het kabinet in de Memorie van Toelichting onder 4.2 (Heroverweging positie werkgever) poneert: "... is het onnodig en ongewenst dat alle geledingen op alle niveaus meepraten."

Hier speelt voor PFZW overigens nog een specifiek aspect mee. De arbeidsvoorwaarde pensioen voor de sector zorg en welzijn wordt vorm gegeven én onderhandeld aan de bestuurstaafel van Pensioenfonds Zorg en Welzijn. Dit in tegenstelling tot veel andere sectoren en bedrijven waar de pensioendeal aan de CAO-tafel overeen wordt gekomen. Pensioengerechtigden gaan niet over het onderhandelen van arbeidsvoorwaarden, wel over het gestand doen van toegezegde pensioenrechten. PFZW is daarom voorstander van een keuzerecht hoe gepensioneerden mee te laten praten en beslissen.

Overigens, daar waar bij de keuze voor een paritair bestuursmodel pensioengerechtigden de keuze moet worden geboden om wel of niet deel te nemen aan het bestuur, is deelname bij een gemengd bestuur verplicht voorgeschreven. Het is onduidelijk waarom het kabinet bestuursdeelname door pensioengerechtigden in dat model verplicht voorschrijft.

Stroomlijning medezeggenschaps- en verantwoordingsorgaan goede stap

PFZW heeft sinds enkele jaren goede ervaringen met een tripartite samengestelde Pensioenraad, waarbij de vergaderingen van de deelnemersraad en verantwoordingsorgaan samenvallen. PFZW verwelkomt derhalve de doelstelling van het kabinet om de interne organen te stroomlijnen door het medezeggenschapsorgaan en het verantwoordingsorgaan samen te voegen in een deelnemersraad (paritair of gemengd

bestuursmodel) dan wel belanghebbendenraad (bestuursmodel met extern bestuur), mits in alle gevallen de werkgevers ook in deze organen zijn vertegenwoordigd.

Rol werkgever bij medezeggenschap en verantwoording te sterk gereduceerd

In het geval een pensioenfonds kiest voor een paritair of gemengd bestuur dient het een deelnemersraad in te stellen. Een belanghebbendenraad, waarin ook werkgevers vertegenwoordigd zijn, is slechts voorbehouden aan pensioenfondsen die kiezen voor een extern bestuur. Het kabinet kiest ervoor de werkgever geen plek te geven in de nieuwe deelnemersraad, waarin de advies- en verantwoordingstaken zijn samengevoegd. PFZW heeft er grote moeite mee dat de werkgever hierdoor buitenspel wordt gezet in dit belanghebbenden gremium. In de afgelopen jaren heeft PFZW zeer goede ervaringen opgedaan met een tripartite orgaan waarin medezeggenschap en verantwoording samenkomen. Werkgevers hebben altijd zitting gehad in dit gremium. Sterker, werkgevers hebben daartoe een deel van hun stemrecht afgestaan aan de geleding van gepensioneerden. PFZW zet ook vraagtekens bij de onderbouwing. Alhoewel er in de toekomst mogelijk sprake zal zijn van een gewijzigde risicoverdeling, blijft de werkgever een belangrijke rol vervullen.

PFZW kent bijvoorbeeld zowel een positieve als negatieve staffel. PFZW heeft daarmee als een van de eerste (grote) pensioenfondsen in Nederland het beleid bij onderdekking en overschotten verder geëxpliciteerd. Toezichthouder DNB heeft zich hierover recent zeer positief uitgelaten. Dit houdt onder andere in dat bij onderdekking de werkgever nog een extra premie verhoging voor zijn rekening krijgt, alvorens de werknemer een korting op het opgebouwde pensioen zal krijgen. De werkgever blijft daarmee een belang houden, juist ook gezien vanuit de risicoverdeling.

De onderbouwing dat het ongewenst is dat alle geledingen op alle niveaus meepraten, zoals in de Memorie van Toelichting wordt aangehaald, geldt niet exclusief voor werkgevers en zou voor alle drie de geledingen kunnen gelden: werknemers, werkgevers en pensioengerechtigden. Deze insteek jegens werkgevers bevreemdt te meer daar in de MvT gesteld wordt dat het meepraten van alle geledingen op alle niveaus ongewenst is en artikel 103 juncto 115 impliceert dat het kabinet hier juist wel op preludeert waar het de pensioengerechtigden betreft.

Tot slot doet het voorgestelde geen recht aan de positie van bepaalde groepen werkgevers. Daarbij denken wij bijvoorbeeld aan kleine en middelgrote ondernemingen en instellingen die geen tijd voor bestuurders vrij kunnen maken om zitting te nemen in een bestuur van een bpf en werkgevers die niet bij een brancheorganisatie aangesloten zijn. In het kader van 'checks & balances' is het goed als ook kleine en middelgrote werkgevers de ruimte krijgen om mee te besturen. Zitting in een belanghebbendenorgaan zal doorgaans een minder groot tijdsbeslag leggen en daarmee voor deze groep werkgevers eerder een optie zijn dan zitting nemen in het bestuur. Daarnaast dient een pensioenfonds zich te richten op een evenwichtige belangenbehartiging en – afweging. Dat geschiedt eenvoudiger in een geïntegreerd belanghebbendenorgaan dan middels een deelnemersraad en een separate werkgeversraad.

De ruimte die het kabinet laat om dan separaat een werkgeversraad op te richten staat ons inziens ook nog eens haaks op de doelstelling om de interne organen te stroomlijnen (de gewenste 'ontstapeling').

Vragen en opmerkingen van (wets)technische aard

Algemeen

Scheiding per type pensioenfonds

In de huidige Pensioenwet (Pw) wordt onderscheid gemaakt tussen de inrichting van het bestuursmodel bij een bedrijfstakpensioenfonds (bpf) respectievelijk een ondernemingspensioenfonds (opf). In het voorliggende Voorontwerp van wet lopen de

inrichting van de bestuursmodellen bij bpf en opf door elkaar heen. Tegelijkertijd wordt op onderdelen toch onderscheid gemaakt naar de wijze waarop de wet dient te worden toegepast op een bpf dan wel opf. Ware het niet logischer en overzichtelijker geweest om de inrichting van het bestuursmodel bij een bpf respectievelijk opf gescheiden te houden?

Terminologie pensioengerechtigden

In het Voorontwerp van Wet wordt consequent de term "pensioengerechtigden" gebruikt, waar ook gekozen had kunnen worden voor "gepensioneerden". Het begrip "pensioengerechtigden" is veel breder en omvat naast de gepensioneerde deelnemers ook uitkeringsgerechtigde partners en kinderen van overleden deelnemers. Aangezien pensioen een arbeidsvoorwaarde is, valt deze keuze te betwisten. Dit klemmt temeer omdat er ook verwarring optreedt ten aanzien van (gedeeltelijk) arbeidsongeschikten met een recht op arbeidsongeschiktheidspensioen, die veelal ook onder het begrip actieve deelnemer vallen. Is hier bewust gekozen voor pensioengerechtigden? Zo ja, welke onderbouwing lag hieraan ten grondslag en hoe wordt eventuele verwarring ondervangen?

Artikelsgewijs

Gedeeltelijke dubbeling artikel 100 en artikel 104

Artikel 104, eerste lid, vertoont grote overeenkomst met artikel 100, eerste lid. Waarom wordt deze dubbeling in de wet aangebracht? Is het niet mogelijk en tevens logischer om het aspect van getalsverhouding en maximering van de vertegenwoordigers van pensioengerechtigden in één artikel vast te leggen?

Overigens hechten wij eraan te onderstrepen dat het kabinet terecht kiest voor het handhaven van de pariteit inclusief het getalsmatig maximeren van een geleding van pensioengerechtigden binnen de werknemersdelegatie (zoals verwoord in artikel 100, eerste lid en artikel 104, eerste lid), ook al raakt dit een 'jong en groen' fonds als PFZW niet direct.

Duiding artikel 101 gewenst

In artikel 101 wordt ingegaan op de bestuurders in het model van een extern bestuursmodel. Dit artikel stelt dat de externe bestuurders geen directe vertegenwoordigers van de belanghebbenden bij het pensioenfonds mogen zijn. Hier is duiding op zijn plaats wat moet worden verstaan onder directe (vertegenwoordigers van de) belanghebbenden. Indien een extern bestuurder in het verleden pensioenrechten bij een pensioenfonds heeft opgebouwd, zou kunnen worden betoogd dat de betreffende externe bestuurder een direct belang heeft (als slaper). Het kan toch niet de bedoeling van de wetgever zijn dat een bestuurder in een dergelijke situatie af zou moeten zien van het aanvaarden van een dergelijke bestuurdersrol?

Onafhankelijkheid bestuurders in artikelen 101 en 102, tweede lid

Over de onafhankelijkheid van de externe bestuursleden bepaalt het Voorontwerp van wet: "De bestuurders zijn niet directe vertegenwoordigers van de belanghebbenden bij het pensioenfonds." In de Memorie van Toelichting wordt over de onafhankelijkheid van de externe leden gezegd, dat deze tevens inhoudt dat er geen binding mag zijn met een ander pensioenfonds. Dit blijkt echter in het geheel niet uit de wetstekst. Mogelijk wordt de opmerking ingegeven door de wens dat een uitvoerend lid *dedicated is*, en bijvoorbeeld geen deel uitmaakt van 'personele unies'. Een nadere aanpassing van de wetstekst, of op zijn minst een nadere toelichting, zou hier wenselijk zijn.

Duiding artikel 102, tweede lid, gewenst

In artikel 102 wordt ingegaan op de uitvoerende bestuurders in het model van een gemengd bestuursmodel. Artikel 102, tweede lid, stelt dat de uitvoerende bestuurders geen directe vertegenwoordigers van de belanghebbenden bij het pensioenfonds mogen zijn. In de Memorie van Toelichting (MvT) wordt gesteld dat het gemengde model ook wel een 'one tier board' model kan worden genoemd. In een dergelijk model is het denkbaar dat directeuren c.q. 'executives' van een bestuursbureau van een pensioenfonds als uitvoerende bestuurders zitting hebben in een dergelijk gemengd bestuur. Veelal zullen de medewerkers van een bestuursbureau, en daarmee ook de directeuren, deelnemers zijn in het betreffende pensioenfonds. Vraag is hoe dit zich verhoudt met het verbod op een directe vertegenwoordiging van belanghebbenden. Aan de ene kant zou kunnen worden betoogd dat de betreffende uitvoerende bestuurder hiermee een (vertegenwoordiger van een) belanghebbende is. Aan de andere kant is het zeer onlogisch als dit zou impliceren dat de betreffende medewerkers van het bestuursbureau gedwongen zouden worden om afstand te doen van de opgebouwde pensioenrechten c.q. deze om te laten zetten naar een andere pensioenregeling. Het kan toch niet de bedoeling van de wetgever zijn dat een bestuurder in een dergelijke situatie hetzij afstand zou moeten doen van de opgebouwde pensioenrechten (door bijvoorbeeld verplicht de rechten over te sluiten naar een andersoortige regeling), hetzij af zou moeten zien van het aanvaarden van een dergelijke bestuurdersrol.

Wisselwerking artikel 102, vierde lid, en MvT in relatie tot voorzitterschap

Artikel 102, vierde lid, stelt: "Het voorzitterschap van het bestuur, het doen van voordrachten voor benoeming van een bestuurder en het vaststellen van de bezoldiging van uitvoerende bestuurders kan niet aan een uitvoerende bestuurder worden toebedeeld." In de Memorie van Toelichting wordt echter gesteld: "Het bestuur wordt voorgezeten door een voorzitter. Deze voorzitter dient afkomstig te zijn uit het midden van de geledingen." De uitleg in de MvT lijkt niet helemaal te stroken met de wetstekst in het betreffende artikel. Het is PFZW onduidelijk wat de overweging is in de MvT te stellen dat de voorzitter afkomstig moet zijn uit het midden van de geledingen. Dit zou de mogelijkheid van een onafhankelijk voorzitter blokkeren. Het is PFZW niet duidelijk waarom de optie van een onafhankelijk voorzitter wordt geblokkeerd. PFZW heeft binnen het paritaire bestuursmodel zeer goede ervaringen met een onafhankelijk voorzitter en kan zich voorstellen dat dit ook in een gemengd bestuursmodel voordelen kan hebben.

Duiding slotzin artikel 102, vierde lid, gewenst

De slotzin in artikel 102, vierde lid, stelt: "Niet uitvoerende bestuurders zijn natuurlijke personen." Dat suggereert dat de uitvoerende bestuurders rechtspersonen mogen zijn. Dit vraagt om een nadere toelichting, temeer omdat dit lijkt te botsen met het voorgestelde artikel 107, eerste lid, waarin is bepaald dat het *dagelijks beleid* van een pensioenfonds dient te worden bepaald door ten minste twee *natuurlijke* personen.

Duiding artikel 103, eerste lid, gewenst

In artikel 103, eerste lid, wordt gesteld dat pensioengerechtigden schriftelijk worden geraadpleegd over de opname van pensioengerechtigden in het bestuur. Hier lijkt geen ruimte te bestaan voor de inzet van elektronische communicatiemiddelen. Aangezien dit wetsvoorstel gericht is op een toekomstbestendige structuur zou er ruimte moeten worden gelaten voor moderne communicatiemiddelen. Ook wordt de inzet van een communicatiemix hierdoor afgesneden, terwijl dit juist een positieve bijdrage kan leveren.

Vraagtekens bij bewoording artikel 106, vijfde lid

In artikel 106, vijfde lid, is bepaald dat de raad van toezicht disfunctioneren van het bestuur meldt aan de deelnemersraad, het belanghebbendenorgaan of de werkgever en in het jaarverslag. De term "of" suggereert een keuzevrijheid ten aanzien van de te waarschuwen partij. Wij betwijfelen of dit zo bedoeld is. Voorts roept dit artikel de vraag op wat wordt bedoeld met "de werkgever". Zijn dit in het geval van een bpf alle (duizenden) werkgevers of kan worden volstaan met melding aan de werkgeversorganisaties die bestuurders voordragen?

Overigens stelt PFZW met genoegen vast dat het kabinet - conform eerdere uitingen vanuit de pensioensector - heeft geconstateerd dat het niet passend is de bevoegdheid om het bestuur te benoemen en ontslaan bij de raad van toezicht neer te leggen.

Duiding artikel 108, tweede lid, gewenst

Voor bedrijfstakpensioenfondsen met een paritair of extern bestuur wordt de eis gesteld dat er een raad van toezicht moet zijn, bestaande uit ten minste drie onafhankelijke personen. Deze eis gaat verder dan de thans bestaande keuze tussen een orgaan voor intern toezicht of een visitatiecommissie. De leden van de raad van toezicht moeten specifieke deskundigheden bezitten op het terrein van toezicht op pensioenfondsen. Dit laatste roept de vraag op aan welke deskundigheidseisen moet worden voldaan door de niet-uitvoerende leden van een gemengd bestuur. Deze dienen ingevolge artikel 105, derde lid, toezicht te houden op de uitvoerende leden, hetgeen hen uit oogpunt van toezicht toch in een vergelijkbare positie stelt als de leden van een raad van toezicht. Anderzijds zijn zij leden van het bestuur en dus mede verantwoordelijk voor het fondsbeleid. Dit zou tot de conclusie kunnen leiden dat zij op twee gebieden deskundig moeten zijn: beleid en toezicht. Het wetsontwerp gaat hier verder niet op in. Daarom is ook op dit punt verduidelijking geboden.

Versterking van deskundigheid

In de Memorie van Toelichting wordt bij onderdeel 2.3 Verscherping van deskundigheidstoets verwezen naar een lopend traject om de Wet op het financieel toezicht (Wft) aan te passen ten aanzien van de toets voor bestuurders. Gesteld wordt dat: "De voorgenomen wijziging in de Wft zal voor zover mogelijk ook in de Pensioenwet (PW) en de Wet verplichte beroepspensioenregeling (Wvb) worden opgenomen. Om te voorkomen dat verschillen kunnen ontstaan in de toetsingsvereisten, zullen de wijzigingen pas in de PW en de Wvb worden overgenomen, nadat ze in de Wft zijn verankerd." Vraag is hoe dit precies vorm gegeven wordt. Wat moet worden verstaan onder "voor zover mogelijk". Wordt van de pensioensector nu verwacht dat zij deze hervorming van de Wft op de voet volgt of juist de aanpassing van de Pensioenwet afwacht? In hoeverre mag de sector hiervan ook een consultatie verwachten?

Pensioenfonds Zorg en Welzijn is graag bereid tot nader overleg om te bezien hoe de governance bij pensioenfondsen verder versterkt kan worden, teneinde de doelstellingen van het kabinet te realiseren.

Voor nadere informatie kunt u contact opnemen met:

Wouter Thalen
Hoofd Public Affairs

T 030-2779959
E wouter.thalen@pfzw.nl
URL www.pfzw.nl